

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№. 0101-20.....
09.02..... 2018 г.

ДО

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДО

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ
✓ ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

ДО

Г-Н ПЕТЪР КЪНЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ИКОНОМИЧЕСКАТА ПОЛИТИКА
И ТУРИЗЪМ

Относно: Информация за напредъка по въвеждане на дуалното обучение

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КЪНЕВ,

В изпълнение на решенията от заседанието на трите парламентарни комисии на
07.02.2018 г., предлагам на Вашето внимание обобщена информация от Министерството

на образованието и науката и Министерството на труда и социалната политика за напредъка по въвеждане на дуалното обучение.

От страна на Министерството на образованието и науката предоставям следната информация:

I. ПИЛОТНИ ПРОЕКТИ

От 2015 г. се работи за въвеждане на дуално обучение в България по модела на страни с развита система на дуално обучение като Германия, Австрия и Швейцария.

Въз основа на подписано споразумение (от 30 април 2015 г.), между Конфедерация Швейцария и Република България, представявана от Министерски съвет, Министерство на образованието и науката (МОН), Министерство на труда и социалната политика (МТСП) и Министерство на икономиката (МИ), през учебната 2015/2016 г. стартира проект Дуално образование за модерните изисквания и нужди на обществото" /ДОМИНО/.

С Германия и Австрия няма подписано споразумение за осъществяване на дейности в тази област. Сътрудничеството се осъществява чрез обмен на информация и участие в семинари и обучения.

Целта на проект ДОМИНО е не просто навлизането на дуалното образование в България по швейцарски модел, а подкрепа за страната да изработи свой собствен модел, съобразен с историческите и културните традиции.

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПИЛОТНИТЕ ПРОЕКТИ

Проект ДОМИНО стартира през септември 2015 г. с две професии в две български училища. Резултатите за периода 2015-2017 г. са: 19 български града, 32 училища, 49 паралелки, 1134 ученици и 170 фирми“.

МОН пое ангажимент за допълнителни 300 000 лв. за стипендии за учебната 2017/2018 г., за да осигури всички професионални гимназии (ПГ), за които има интерес от бизнеса.

Пилотния проект „Дуално обучение в България“, иницииран от Австрийската търговска също стартира през учебната 2015-2016 година в три града и четири

специалности. До края на 2017 г. в него са включени 404 ученици, обучавани в 6 професии в 6 гимназии в 4 града и с 19 фирми-партньори.

Резултатите от пилотните проекти за периода 2015-2017 г. са:

1. **В цифрово изражение:** 58 паралелки с 1332 ученици в 24 професионални гимназии с прием след 7-ми клас, както и в 31 професионални гимназии с прием след 8-ми клас (16% от професионалните гимназии).
2. **Сред професиите и специалностите, включени в дуалната система на обучение са следните технически професии, за които бизнесът сигнализира голяма потребност от кадри на пазара на труда:** „Техник на електронна техника“, „Техник на енергийни съоръжения и инсталации“, „Машинен техник – машини и системи с ЦПУ“, „Електротехник“, „Техник по автоматизация“, „Оператор в минната промишленост“, „Техник по транспортна техника“, както и други като „Техник-технолог в дървообработването“, „Приложен програмист“, „Дизайнер промишлен дизайн“ и други.
3. **В подкрепа на системата на дуалното обучение в България:**
 - Разработени са нови учебни планове и програми;
 - Стартирали са партньорства между училища и предприятия за организиране на дуално обучение в професионалните училища;
 - Създава се капацитет и на ниво училище и предприятие с обучението на учители и наставници, и на национално ниво с обучението на национални експерти и екип към дирекция ПОО в МОН;
 - Основан бе Форум за дуално образование с участието на над 100 представители на държавни институции, професионални училища, местни власти, работодателски организации, големи работодатели, синдикати и неправителствени организации;
 - Разработени са комуникационна стратегия, Интернет и Фейсбук страница на проект ДОМИНО и YouTube канал;
 - На 22 ноември 2017 г. се проведе Национална конференция за дуално обучение в рамките на Европейската седмица на професионалните умения, в която взе участие и вицепремиер Томислав Дончев.

ADVANTAGE AUSTRIA /Стопанска камара на Австрия започва работа по проект „Дуално обучение в България“ под надслов „Готов ли си да „изучиш практиката“?“ в средата на 2014 г.

Професиите, по които проектът има партньори и е изготвил нови учебни планове за нуждите на дуалното обучение са:

- „Икономист“, специалност „Търговия“
- „Мехатроника“, специалност „Мехатроника“
- „Машинен техник“, специалност „Машини и системи с ЦПУ“
- „Електротехник“, специалност „Електрообзавеждане на производството“
- „Спедитор-логистик“, специалност „Спедиция, транспортна и складова логистика“
- „Техник-технолог в хранително-вкусовата промишленост“, специалност „Производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия“

От учебна 2018/2019 г. се очаква да осъществи прием и по нова професия - „Машинен техник“; специалност „Машини и съоръжения за заваряване“

Фирми-партньори по проект „Дуално обучение в България“ на ADVANTAGE AUSTRIA/Стопанска камара на Австрия са:

Габинвест ЕООД, Импулс АД, Подемкран АД, Резбонарезни инструменти Габрово ЕООД, ЦЕРАТИЦИТ България АД, БИЛЛА България, dm България, ЛИДЛ България, КАУФЛАНД България, METRO Кеш & Кери България, ДАЙХМАН търговия с обувки ЕООД, Гебрюдер Вайс ЕООД, ЙОБСТЕЛ България ООД, Карго Партнер ЕООД, Лагермакс Спедицио България ЕООД, Шенкер ЕООД, ПАЛФИНГЕР Продукционстехник България ЕООД, EVN България и Хидравлични елементи и системи АД.

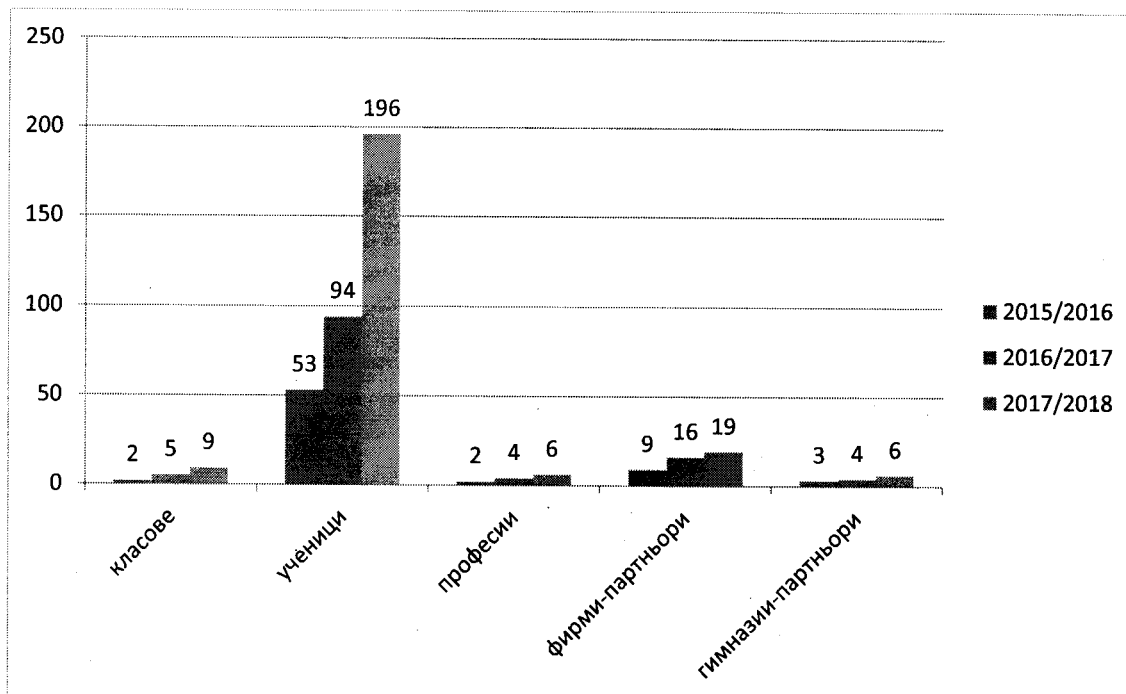
Професионалните гимназии, с които ADVANTAGE AUSTRIA/Стопанска камара на Австрия партнира по проект „Дуално обучение в България“ са:

- ✓ ПТГ «Д-р Никола Василиади», гр. Габрово
- ✓ Национална финансово-стопанска гимназия, гр. София
- ✓ ПГТ «МАКГАХАН», гр. София
- ✓ Софийска гимназия по хлебни и сладкарски технологии
- ✓ ПТГ „Иван Райнов“, гр. Ямбол в партньорство с фирмите
- ✓ Професионална гимназия по икономика, гр. Перник

През учебна 2018/2019 с новия план-прием се разширява броя на професионалните гимназии с нови девет:

1. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ "ХРИСТО БОТЕВ", Смолян
2. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА "КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА", Кърджали
3. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА „Г. С. РАКОВСКИ“, Стара Загора
4. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНОЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА, Бургас
5. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА "МАРИЯ СКЛОДОВСКА-КЮРИ", Сливен
6. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА, Пловдив
7. ПГМЕТ „ДЕВЕТИ МАЙ“ Червен бряг
8. ПГМЕТ “ХРИСТО СМИРНЕНСКИ“ Кнежа
9. ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО КЕРАМИКА, с. Гара Елин Пелин

Развитие на проекта 2015 - 2017 г.

III. РЕЗУЛТАТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА ДУАЛНАТА СИСТЕМА НА ОБУЧЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

С цел въвеждане на дуалната система на обучение през последните две години се инициираха редица съществени нормативни промени.

1. С изменения в Кодекса на труда (КТ), в чл. 230 се регламентираха трудовите правоотношения между учещият в реална работна среда и работодателя, които се обвързват със сключването на трудов договор.
2. Закон за професионалното образование и обучение (ЗПОО)

В Закона за професионалното образование и обучение беше добавен текст (в чл.5, ал. 4), който дефинира дуалното обучение като форма на партньорство между институция в системата на професионалното образование и обучение и един или няколко работодатели, която включва:

- практическо обучение в реална работна среда;
- обучение в институцията в системата на професионалното образование и обучение с изключение на централните за информация и професионално ориентиране.

По този начин дуалната система се разбира като специфичен модел за професионално обучение, който поставя акцент върху практическото усвояване на професия чрез работа. Учебното време при дуалната система се разделя между обучение по теория в професионална гимназия и работа във фирма.

Промените в ЗПОО, направени през 2016 година, са с основна цел – синхронизиране с новия Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Променя се съотношението на теоретичното и практическото обучение в полза на практическото, в това число и обучение в реална работна среда.

3. Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО)

Със ЗПУО е въведено понятието дуална форма на обучение и е дефинирано при какви условия се организира дуалната система на обучение, която започва във втория гимназиален етап за ученици, навършили 16 години.

Една от най-важните промени е че държавният зрелостен изпит за придобиване на професионална квалификация става задължителен за учениците по ЗПУО, а за останалите е възможността да бъде алтернативен на втори държавен зрелостен изпит и да се вписва средноаритметичната оценка от оценките от държавните изпити за придобиване на професионална квалификация.

4. *НАРЕДБА № 1 от 8.09.2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение)*

Тази наредба урежда условията и реда за провеждане на обучението чрез работа (дуално обучение) и се определят отговорностите на съответните страни.

5. *Текуща работа на междуинституционалната работна група към МОН с мандат изготвяне на проекти на предложения за нормативни промени в срок до 31.03.2018 г.*

5.1. Работната група разработи Проект на Наредба за изменение и допълнение на

Наредбата № 1 от 8 септември 2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (публикувана за обществено обсъждане със срок 12 февруари 2018 г.). Направено е разграничение между прием за обучение чрез работа (в VIII кл.) и стартиране на практическо обучение в реална работна среда (X кл.). Допълнени или прецизирани са и отговорностите на страните в партньорството – работодател/и и институция от системата на професионалното образование и обучение, за организиране или провеждане на обучение чрез работа, както и сроковете във връзка с предприемане на действия по партньорството.

5.2. В момента Работната група към МОН разглежда следните предложения на заинтересованите страни, направени в рамките на Форума за дуално обучение:

- Въвеждане на вид акредитационен/регистрационен режим с база-данни за фирмите, които предлагат дуално обучение, отговарящи на определени критерии. Идеята е тази база-данни да се поддържа или от Агенцията за малки и средни предприятия (по предложение на Министерство на икономиката) или от национално-представителните работодателски организации;
- Разработване на унифицирана/стандартизирана програма за обучение на наставници;
- Разработване на процедура за изработване на учебни планове и програми за професионално образование и обучение (включително за дуално обучение) с участието на професионалисти от бизнеса и представители на фирми, както и за актуализиране на учебните програми;
- Оптимизиране на договорните отношения между ученици и работодатели в системата на дуално обучение, вземайки предвид двойната характеристика на учениците едновременно като ученици в средна степен на образование и като работещи/заети във фирмата/организацията на работодателя.

За участие в групата за разработване на предложения и изменения в ЗПОО от страна на МОН:

- инж. Таня Михайлова – заместник-министър на образованието и науката
тел: 02/ 9217 503, e-mail: t.mihaylova@mon.bg;
- Мария Тодорова – директор на дирекция „Професионално образование и обучение“ тел: 02/ 9217 779, e-mail: mtodorova@mon.bg;
- Анелия Семкова – началник на отдел „Нормативен“ към дирекция „Правна“
Тел: 02/ 9217 624, e-mail: a.semkova@mon.bg;
- Петя Евтимова - Ръководител на проект ДОМИНО, Швейцарски офис
за сътрудничество в София тел: 02/ 9217 520, e-mail: p.evtimova@mon.bg

От страна на Министерството на труда и социалната политика:

1. Въведена мярка в Закона за насърчаване на заетостта за дуално обучение на безработни лица

Във връзка с регламентиране на дуалното обучение като специфична форма на професионално обучение, с промени в Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), в сила от 1 август 2015 г., беше въведена насърчителна мярка за работодателите (чл. 46а от ЗНЗ), които наемат безработни лица за обучение чрез работа (дуална система на обучение), организирано по реда и при условията на Закона за професионално образование и обучение.

Със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда по тази насърчителна мярка могат да се финансират разходите на работодателите за времето на обучение, покриващи трудови възнаграждения на лицата, с които са сключени договори с условие за обучение по време на работа по чл. 230, ал. 1 КТ, социалните и здравните осигуровки за сметка на работодателя и средства за наставник. Финансират се и разходите на обучаващата институция, в партньорство с която се провежда обучението чрез работа (дуална система на обучение), за провеждане на теоретичното обучение. Средствата се предоставят за срока на обучение по професията и специалността съобразно рамковата програма по чл. 10 от Закона за професионално образование и обучение, но за не повече от 36 месеца. За осигуряване на качествено обучение, със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда може да се финансира обучението на лицата, определени за наставници на обучаваните лица.

Редът и условията за финансиране на дуалното обучение на безработни лица са регламентирани в Правилника за прилагане на ЗНЗ (чл. 39а). Работодател, който желае да ползва преференция по мярката, подава в дирекция "Бюро по труда" заявка за разкриване на работно място за дуално обучение. За предоставяне на субсидия могат да кандидатстват работодатели, които са сключили договор с обучаваща институция (професионална гимназия или център за професионално обучение), в партньорство с която ще се организира дуално обучение. Безработните лица, които отговарят на критериите за прием, обявени от обучаващата институция, се насочват за участие в процедура на подбор при условията и по реда на Наредба № 1 от 8 септември 2015 г. за

условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение), издадена от министъра на образованието и науката. Работодателите сключват трудови договори по чл. 230, ал. 1 КТ с одобрените лица преди стартиране на обучението. Обучението се организира по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение и включва практическо обучение в реална работна среда при съответния работодател и теоретично обучение в обучаващата институция-партньор.

Размерът на средствата, които се предоставят по мярката по чл. 46а от ЗНЗ, се определя ежегодно с Националния план за действие по заетостта.

През 2018 г., за всяко одобрено лице, с което е сключен договор по чл. 230, ал. 1 КТ, на работодателя се предоставят средства за:

- трудово възнаграждение в размер на 300 лв. на месец;
- допълнителни възнаграждения по минимални размери, установени в КТ;
- възнаграждения за основен платен годишен отпуск по чл. 155 или чл. 319 от КТ;

• осигурителни вноски за сметка на работодателя за фондовете на ДОО, върху полученото, включително начисленото и неизплатено, брутно трудово възнаграждение или неначисленото брутно трудово възнаграждение, съгласно чл.6,ал.3 от КСО, както и за фондовете за Допълнително задължително пенсионно осигуряване и Националната здравноосигурителна каса;

- паричното възнаграждение по чл. 40, ал. 5 от КСО;
- допълнително трудово възнаграждение за наставника, на когото работодателят е възложил да обучава в процеса на работа, наетото за обучение чрез работа безработно лице, в размер на 180 лв. на месец.

На обучаващата институция, в партньорство с която се провежда дуалното обучение, се предоставят средства в следните размери:

- при обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация - 600 лв. максимален размер за едно лице за целия период на обучение;
- при обучение за придобиване на втора степен на професионална квалификация – 1 200 лв. максимален за едно лице, за целия период на обучение;
- при обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация - 1 800 лв. максимален размер за едно лице, за целия период на обучение.

През 2017 г. в обучение чрез работа (дуална система на обучение) са включени 30 безработни лица. В НПДЗ 2018 г. са планирани средства в размер на 350 хил. лв. за дуално обучение на 80 лица, в т.ч. 50 нововключени.

Традиции в организирането на дуалното обучение има Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“. Петте клона на предприятието в градовете Плевен, Пазарджик, Стара Загора, Смолян и Царево са лицензирани за провеждане на обучение по професии, търсени на пазара на труда. Те разполага с високо квалифицирани преподаватели, добра материална база и опит в организиране на практически ориентирано професионално обучение. Предприятието провежда обучения, финансирани със средства от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда, съгласно утвърден от министъра на труда и социалната политика двугодишен план. За периода 2018-2019 г. планът предвижда включване в обучение, в т.ч. в дуално обучение, на над 4 100 безработни лица. Една от дейностите, които осъществява ДП БГЦПО, е организиране на обучения за усъвършенстване на знанията и уменията на наставници за работа с лицата, включени в дуалната форма на обучение. Придобитите от наставниците методически умения допринасят за подобряване на качеството на практическото обучение в реална работна среда. За 2018 г. и 2019 г. е осигурено финансиране за обучението на 350 обучаващи на възрастни, в т.ч. на наставници.

2. Издаване на разрешения за работа на лица, ненавършили 18 години

С промени в Наредба № 6 от 2006 г. за условията и реда за даване на разрешения за работа на лица, ненавършили 18 години, срокът за произнасяне от съответната териториални дирекции „Инспекция по труда“ по постъпило искане за получаване на разрешение за работа за всяко лице, ненавършило 18 години, е намален от 15 дни на 7 дни. В резултат на създадената организация на работа, Инспекцията по труда се произнася в по-кратък срок - до 3 дни от постъпване на исканията. Наред с това е създадена възможност за работодателите да подават искане за получаване на разрешения по електронен път при спазване на Закона за електронния документ и електронния подпис.

През 2017 г. в Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) са постъпили общо 7 088 искания за издаване на разрешения за наемане по трудови правоотношения на лица до 18 г. Издадени са общо 6 947 разрешения за работа. Постановените откази, поради установени рискове за здравето и безопасността при

работа са общо 128, а 13 искания са оттеглени от работодателите. От началото на 2018 г. са постъпили 94 искания за издаване на разрешения, като постановените откази са 5.

Издаването на разрешения за работа на непълнолетни лица, вкл. на ученици за включване в обучение чрез работа (дуална система на обучение), се извършва с необходимата бързина при обработка на документите, но при стриктно съблюдаване на защитата на живота и здравето на непълнолетните работници и служители.

При издаване на отказ за сключване на трудов договор за дуално обучение, се провеждат срещи на директорите на съответните териториални дирекции „Инспекция по труда“, издали отказа, с длъжностни лица или с ръководствата на съответните предприятия и се дават допълнителни разяснения за конкретните причини за издадения отказ. Предоставя се възможност на предприятията да изберат други работни места, на които не съществуват идентифицираните рискове по отношение на непълнолетните работници, като при постъпили нови искания за работни места без наличие на рискове за здравето и безопасността при работа се издават разрешения за сключване на трудови договори за дуално обучение.

Към настоящия момент в ИА ГИТ не са постъпвали сигнали за немотивирани или необосновани откази от страна на териториалните дирекции „Инспекция по труда“ за издаване на разрешения за работа на непълнолетни лица или за необосновано забавяне при изготвяне и изпращане на разрешенията или отказите за работа.

За участие в групата за разработване на предложения и изменения в ЗПОО от страна на МТСП:

- Стефка Лиманска – началник на отдел „Професионална квалификация“ в дирекция „ППТТМ“, тел. 02 81 19 541, e-mail: slimanska@mlsp.government.bg;
- Петя Малакова – началник на отдел „Обществено осигуряване“ в дирекция „ТПООУТ“, тел. 02 81 19 435, e-mail: P.Malakova@mlsp.government.bg;
- Теодора Дичева – директор на дирекция „Правно осигуряване на инспекционната дейност“, ИА „ГИТ“, тел. 0898 77 11 08, e-mail: Teodora.Dicheva@gli.government.bg.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието
и науката

